

PRATARMĖ

Mokslinio žurnalo „Andragogika“ pirmas vyriausiasis redaktorius – netikėtai anapilin išėjęs prof. habil. dr. Stasys Vaitekūnas, tad, atiduodami pagarbą profesoriui, pateikiame jo pasakytas ir parašytas mintis apie Andragogikos mokslą.

„XXI amžius – tai ne tik naujas žmonijos vystymosi laikotarpis, bet ir spartus naujų technologijų, mokslinių tyrimų bei studijų kitimo laikas, kai nauji metodai, filosofinės pažiūros keičiasi, tobulėja ar net pasireiškia prieštaringa sąveika. To supratimas skatina skubiai peržiūrėti ir andragogikos uždavinius bei teorinių tyrimų ir praktinės veiklos metodus.“

„Andragogikos mokslą pasaulyje dauguma supranta kaip suaugusių žmonių mokymą ir praktiką. Tokį tikslą turėjo dar XIX a. pirmojoje pusėje šią pedagogikos kryptį sukūręs Alexaderis Kappas ir jo bendraminčiai. Tada tai buvo naujovė, gal kiek keista ir net įžūloka – mokyti žmones, seniai pamiršusius mokyklą, o gal jos niekada ir nelankiusius. Tada to reikalavo prasidėjęs pramonės perversmas, kuris netrukus įsibėgėjo ir apėmė ne tik Europos, bet ir kitas šalis. Tam metui būdingos naujos gamybos, transporto technologijos, pagaliau ir naujų, iš esmės kokybiškai besikeičiančių, darbo vietų atsiradimas reikalavo naujų specialistų, kurių dalis radosi iš žmonių, jau turinčių gamybinės patirties, bet nebeatitinkančios naujų reikalavimų. Dėl to nieko keisto, kad andragogika sėkmingai įsiveržė ir į XXI amžių – sparčiai visose srityse besikeičiantis gyvenimas reikalauja nuolat tobulinti jau įgytus įgūdžius ar turimą patirtį.“

„Gal tai ir vizija, bet tikėtina, kad andragogika ateityje vis labiau į savo tyrimų ir studijų sritį įtrauks dalį tradicinės pedagogikos, socialinės psichologijos, komunikacijų, kultūros ir pan. Tai neišvengiama, nes šiandieninis specialistas, vadovas – tai ne tik savo siaurą sritį išmanantis asmuo, bet ir plataus išsilavinimo asmenybė, sugebanti kurti, net fantastinius projektus paversti tikrove. Tai gali padaryti tik išsilavinę ir išsimokslinę žmonės, kuriuos reikia ruošti nuo ankstyvosios vaikystės. Būtų nelogiška manyti, kad mokykla, kolegija ar universitetas turi ruošti jaunuolius gyvenimui pagal atskiras, deja, dažnai tarpusavyje nesuderintas, programas, o andragogai – dirbti tik su suaugusiais. Neabejotina, kad visos mokymo ir

mokymosi programos parengtos ne kaip atskiros grandys, o kaip vientisa patikima sistema. Tą jau pradeda suprasti kai kurios Vakarų valstybės, kuriančios kokybišką mokymosi visą gyvenimą sistemą, kurioje artimai sugyvena formalusis ir neformalusis mokymas ir mokymasis. Toks mokymasis svarbus ir socialiniu psichologiniu požiūriu – darbuotojai jaučia nuolatinį valstybės dėmesį, o tai leidžia save kokybiškiau realizuoti. Vyresniųjų, pensinio amžiaus ar laikinai nedirbančių asmenų mokymasis sukuria palankų, įtampą ir stresus nuimantį klimatą, kuris reikalingas ne tik jiems, bet ir visai visuomenei. Tą bene anksčiausiai suprato skandinavų tautos.“

„XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje naujai suskambo dar 1833 m. Alexanderio Kappo į mokslą įvestas terminas „andragogika“, reiškiantis suaugusiųjų mokymą, bendrosios pedagogikos filosofiją. Šiandien galima pasakyti, kad suaugusieji ne tik mokomi, bet ir patys mokosi. Tai svarbus papildymas, bet mokymasis egzistuoja nuo pat žmonijos atsiradimo pradžios, tuo tarpu mokymas į mokymąsi įneša tam tikrą metodiškai ir moksliskai pagrįstą sistemą, leidžiančią abu šiuos procesus – mokymą ir mokymąsi – padaryti efektyvesnius, socialiai orientuotus. Šiandien suaugusiųjų mokymas yra taip paplitęs, kad nerasime nė vienos gyvenimo srities, kurioje jo nebūtų. Į nepertraukiamą mokymąsi visą gyvenimą vis aktyviau įsitraukia ne tik tie specialistai (medikai, inžinieriai, technologai ir pan.), kurie dirba sparčiai progresuojančiame jų specialybių reikalavimų ir galimybių pasaulyje, bet ir tradicinių (švietimo, žemės ūkio, socialinio darbo) profesijų specialistai.“

„Andragogika – tai ne tik ir ne tiek šiandienos aktualija. Ateityje ji taps vis svarbesnė ir užims jai priklausančią didėjančios svarbos vietą mokslo sistemoje. Šiuo požiūriu Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų institutas ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Rytų Europoje gali būti laikomas lyderiu, vienu pirmųjų pradėjusių andragogikos studijas, parengęs nemažai įvairių šakų ir krypčių mokymo programų. Ryžtas leisti ir šioms studijoms adresuotą mokslinį žurnalą gali būti vertinamas kaip noras padėti tiek studijuojantiems, tiek ir tas studijas organizuojantiems mokslininkams, pedagogams. Nėra abejonės, kad žurnalas leis visiems susipažinti su naujausiais šio mokslo laimėjimais, mokymo metodais, tyrimų rezultatais. Taigi jis bus reikalingas mokslininkams, pedagogams, aukštųjų mokyklų studentams, studijuojantiems andragogikai artimus dalykus: pedagogiką, socialinį darbą, žmogiškuosius išteklius, socialinę psichologiją, ekonomiką, vadybą, darbo rinką ir t. t.“

„Andragogikos sparčią plėtrą lemia spartėjantis gyvenimo tempas, naujų specialybių atsiradimas ir naujų specialistų poreikis jų skaičiaus ir kvalifikacijos požiūriu. Suaugusiųjų mokymąsi skatina poreikis papildomų žinių, dažnai iš kitos sferos, kurios būtinos pagrindinių specialybių kvalifikacijai tobulinti, bendram kultūriniam ir profesiniam išprusimui. Tai visiškai suprantama – modernioje visuome-

nėje nebepakanka būti tik siauros savo srities specialistu, tuo labiau kad atsiranda tarpdisciplininių dalykų.“

„Andragogikos kaip suaugusiųjų studijų ir mokymosi poreikį lemia ir tai, kad žinios, įgytos universitetuose ir kolegijose, sensta. XIX a. mokytojai ar gydytojai, baigusiam aukštąją mokyklą, joje įgytų žinių iš esmės užteko visam jo darbiniam laikotarpiui, o dabar bet kuris mokymosi stabtelėjimas reiškia atsilikimą, kompetencijų praradimą. Taigi mokymasis tampa permanentiškas tiek besimokantiejiems, tiek ir tiems, kurie moko. Tai reiškia, kad žmonija įžengė į naują, popramoninę, žinių, technologinių perversmų ir inovacijų laikotarpį visose gyvenimo sferose. Todėl svarbus uždavinys iškyla ir aukštosioms mokykloms, kurių misija – rengti naujus darbo rinkai reikalingus specialistus ir perkvalifikuoti jau vienokią ar kitokią specialybę turinčiuosius. Senąjį pasakymą mokytis niekada nevėlu, galima perfrazuoti į mokymosi negalima atidėti, mokytis būtina visą gyvenimą.“

Su pagarba

prof. habil. dr. Stasiui Vaitekūnui lenkiasi

KU TSI kolektyvas ir žurnalo redakcijos kolegija

2016 m.